

8. העמק דבר שמות פרק לב

ובאו בזה המשל לבאר כי כמו שאין בלבנה שום אור בעת שהחמה מזרחת, ואף על גב שידענו שגם הלבנה נבראה להאיר, מכל מקום בעת שהחמה זורחת אינה משמשת כלום באור, כך בעת שהיה משה באורו לא היה ליהושע שום הארה מן השמים, אף על גב שנודע היה שיחיה אור המאיר לישראל, והרי על כן עלה עם משה לחר, מכל מקום בעת שזרח משה לא היה אור ליהושע כלל, עד שהיה משה קרוב למות אז החל יהושע לזרוח

9. אגרות הראי"ה חלק א אגרת שלב

כלל גדול הוא, שאע"פ שהעולם יורד תמיד בירידה אחר ירידה, מ"מ אין זה כי אם מצד החיצוניות שלו, דהיינו שהמעשים והמידות נופלים ואינם בערך של דורות הראשונים מצד פרטיות הנשמות. אבל מצד הפנימיות, דהיינו כח-הכלל של כללות קדושת האומה כנסת ישראל, כל דור ודור מוסיף על הדורות הראשונים, מפני שהקדושה מצטרפת, ונמצא שהקדושה של מעוט התורה ומעשים טובים של דורות האחרונים מוסיפה אור לשעבר גם כן, והעבירה אין לה פירות ולא צירוף בסוד "יתפרדו כל פעלי און". על כן כללות האומה בתוכיותה היא מלאה יותר אור ד' מכפי הערך של העבר, אלא שאין הדבר נגלה לעין עד בא משיח צדקנו במהרה בימינו....

10. סימן לבנים במדבר עמוד 161

הלבנה יודעת לתת מקום להארת הכוכבים ואילו החמה מרוב עוצמתה אינה מאפשרת הופעה של אורות אחרים. זו אופיו של יהושע, מנהיג המאפשר למיליוני כוכבים לשוט במסלולם הייחודי ולהפיץ את אורם - פני לבנה.

11. רש"י במדבר פרק כז

אלקי הכוחות - למה נאמר, אמר לפניו רבש"ע גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי לעמו:

12. משנה שכיר במדבר פרשת פינחס

דודאי אם יהי' המנהיג עומד במדרגתו הגבוה כמו שהוא עומד בביתו בשעה שהוא מתבודד בינו לבין קונו, אם יבא במדרגה זו בשעה שבא לדבר עם ההמון, אז לא יכול לפעול אותם כלל, וגם הם לא ילמדו ממנו כלום, כי אין שום השתוות ביניהם כלום. רק אז מן הצורך לירד ממדרגתו ולהשוות עצמו אל העם בדעותיהם ולדבר על לבם במדרגתם הנמוכה, שגם אם עומדים במדרגה שעומדים יכלו לעבוד את השם

13. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כד עמוד א

אמר רבי אושעיא: מאי דכתיב ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים, נועם - אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, שמנעימין זה לזה בהלכה. חובלים - אלו תלמידי חכמים שבבבל, שמחבלים זה לזה בהלכה.

מהיכן נובע השינוי?

14. במדבר פרק כז, יב

(יב) ויאמר ה' אל משה עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל: (ג) וראיתיה אתה ונאספת אל עמך גם אתה כאשר נאסף אהרן אוזיף: אור החיים

(יג) וראיתיה אותה. ולא הספיק מה שכבר אמר וראה את הארץ, על דרך אומרם ז"ל (ספרי ח"א קל"ו) שהראהו ה' ראייה נסיית מה שאין כח בשיעור עין טבעיית לראות באור השמש זולת באור הגנוז כידוע, ולזה הבטיחו ואמר לו וראיתיה אותה כי יאיר לפניו אור החיים

15. דברים פרק לב פסוק נב

כי בעיני ה' ראתה את הארץ וישמה לא תבוא אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל: פ רש"י

ושמה לא תבוא - וידעתי כי חניכה היא לך על כן אני אומר לך עלה וראה:

**פרשת פנחס - ימי בין המצרים**  
**איך לגדול נכון בא"י**

1. במדבר פרק כה, י-יא

(י) וידבר ה' אל משה לאמר: (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השליב את זופתי מעל בני ישראל בהקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בהקנאתי:

כלי יקר

לכך נאמר לכן אמור הנני נתון לו את בריתי שלום והיה לו לומר לכן אמור לו, אלא ביאורו שהקב"ה אמר למשה לכן אמור לכל ישראל על עצמך הנני נתון לו את בריתי שלום כדי שלא יאמרו ישראל שאין אתה בשלום עם פנחס על שהורה הלכה בפניך לכן תודיע לרבים ותאמר מצדך הנני נתון לו וגוי והנני קאי על משה

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פב עמוד א

תפשה בבלוריתה, והביאה אצל משה. אמר לו: בן עמרם! זו אסורה או מותרת? ואם תאמר אסורה - בת יתרו מי התירה לך? נתעלמה ממנו הלכה... וכתוב, וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה? - אמר רב: ראה מעשה, וזכר הלכה. אמר לו: אחי אבי אבא, לא כך לימדתי בדרתך מהר סיני: הבעל את הנכרית קנאין פוגעין בו! - אמר לו: קריינא דאינרתא איהו ליהוי פרוונקא. (מציע ההצעה הוא יהיה מבצעה)

3. במדבר פרק כז, א-ה

(א) ותקרבנה בנות אלעזר בן נזר בן אלעזר בן מכיר בן מנשה למישפוזת מנשה בן יוסף ואלה שמות בנותיו מוזלה נעה וזוגלה ומלפה ותרצה: ... (ד) למה ירע שם אבינו מתוך מישפוזתו כי אין לו בן תנה לנו אונזה בתוך אוזי אבינו: (ה) ויקרב משה את מישפוזן לבני ה: ש רש"י

(ה) ויקרב משה את משפטן - נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכס תקריבון אלי

4. במדבר פרק כז, טו-טז

(טו) וידבר משה אל ה' לאמר: (טז) ופקד ה' אלקי הרוזות לכל בשר איש על העדה: ש רש"י

(טז) ופקד ה' - כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת כלפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתבע כרכי שייכשו בני את גדולתי. אמר לו הקדוש ברוך הוא לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליתול שכן שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה

**פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה**

5. במדבר פרק כז, א-ב

(א) ויהי אזרי המגפה פ ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר: (ב) שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבין עשירים שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל: ש רש"י

(א) ויהי אחרי המגפה וגו' - משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדלו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנתרות. דבר אחר כשילאו ממלכים ומנסרו למשה, נמסר לו בזמניו, עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו, מחזירם בזמניו:

6. סימן לבנים במדבר עמוד 153

המגיפה מוצגת ככותרת למפקד שנערך לחלוקת הארץ לנחלות. נראה כי יש מגמה בפסוקים לחבר בין מעשהו של פנחס לבין המפקד. מעשה פנחס שייך כנראה לפרק חדש של ההכנות לכניסה לארץ. פנחס משתלב ברשימת ההכנות הנעשות בשערי ארץ ישראל.

7. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א

כיוצא בדבר אתה אומר: ונתתה מהודך עליו - ולא כל הודך, וקנים שבאותו הדור אמרו: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה.



**23. שיחות הרצ"ה בראשית עמוד 452**

רבי חייא בר אבא ורב אסי שוחחו ביניהם ושאלו למה תלמידי חכמים שבבל מצויינים בלבושם, כגון "קפלוש". בארץ ישראל לא "עשו עניין" מהבגדים. הם השיבו: "שאינם בני תורה", לכן מתהדרים בלבושם. שמע רבי יוחנן וגער בהם: "דרדקי! הסיבה היא אחרת: "לפי שאינם בני מקומם". בחוץ לארץ, השכינה בגלות. הלמדנות אינה במקומה האמיתי. אין כאן פגיעה בחכמים אלא טבע ומציאות, של האדמה הטמאה. עתה שחוזרים תלמידי חכמים לארץ ישראל, יחד עם כל כלל ישראל, חוזרת התורה, ומתוך שחוזרים, יש יותר הכנה לסיעתא דשמיא, לתחיה רוחנית של האומה, והקרנתה לחוץ לארץ.

**24. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב**

ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה כזמרי שנאמר ואת האשה אל קבתה אבל אם פירש אין הורגין אותו, ואם הרגו נהרג עליו, ואם בא הקנאי ליטול רשות מב"ד להרגו אין מורין לו ואף על פי שהוא בשעת מעשה

**25. סימן לבנים במדבר עמוד 155**

אם זו ההלכה מדוע לא להורות? ביחוד הלכה כה משמעותית העוסקת בשמירת טהרת מחנה ישראל, והדאגה שלא יתערבו בו גורמים זרים. יש הלכות שבאות מן השמים ויש הלכות שצומחות מן הארץ. הלכה שצומחת מן הארץ היא הלכה שבאה מן הרגש הבריא של העם, האומר שחייבים לשמור על הזהות הלאומית מכל משמר. הלכה כזו מתגלה דווקא בזמן הזה. ערב הכניסה לארץ ישראל.

**26. במדבר פרק כז, ז**

(ו) כִּן בְּנֹת זֶלְפָּנָד הַדֹּבָר תִּתֵּן לָהֶם אֲנֹתָ זְנוּלָה בְּתוֹךְ אָנֹחַ אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת זְנוּלָת אֲבִיהֶן לָהֶן: רש"י

כתרגומו יאות, כך כתובה פרשה זו לפני צמח, מגיד שראתה עיניו מה שלא ראתה עינו של משה:

**27. מי מרום עמוד קפד**

כל זמן שהיו ישראל במדבר עדיין לא באה תורה שבעל פה לידי גילוי וכל דברי התורה היו בבחינת תורה שכתב. אמנם כשבאו לערבות מואב נתגלה להם הכח של תושב"ע במעשה פינחס היה גילוי הראשון של כוחה של תושב"ע, שהרי הלכה זו של "כל בועל ארמית קנאים פוגעים בו", היא הלכה למשה מסיני, ועל כן נאמר לפינחס "הנני נותן לו את בריתי שלום", וברית זו תושב"ע כמבואר בחז"ל.

**יש מציאות שהארץ מקיאה אותנו**

**28. ויקרא פרק יח פסוק כה**

והטֹבֵא הָאָרֶץ וְאָפְקָד עֲוֹנֶיהָ וְתִקָּא הָאָרֶץ אֶת יִשְׂרָאֵל:

**29. רמב"ן ויקרא פרק יח פסוק כה**

והנה קידש העם היושב בארצו בקדושת העריות וברובי המצות להיותם לשמו, ולכך אמר (להלן כ כב) ושמרתם את כל חוקותי ואת כל משפטי ועשייתם אותם ולא תקיאו אתכם הארץ, וכתוב (שם פסוק כד) ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אותה אני ה' אלקיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים, יאמר כי הבדיל אותנו מכל העמים אשר נתן עליהם שרים ואלהים אחרים, בתתו לנו את הארץ שיהיה הוא יתברך לנו לאלקים ונהיה מיוחדים לשמו. והנה הארץ שהיא נחלת השם הנכבד תקיאו כל מטמא אותה ולא תסבול עובדי ע"ז ומגלים עריות:

**30. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פב עמוד א**

הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא, אמרו לו: הן דנין דיני נפשות, ואתה יושב ושוקק? מה עשה – עמד וקיבץ עשרים וארבעה אלף מישראל, והלך אצל זמרי, אמר לה: השמיעני לוי – אמרה לו: בת מלך אני, וכן צוה לי אבי: לא תשמעי אלא לגדול שבהם. אמר לה: אף הוא נשיא שבט הוא, ולא עוד אלא שהוא גדול ממנו, שהוא שני לבטן והוא שלישי לבטן. תפשה בבלוריתיה, והביאה אצל משה. אמר לו: בן עמרם! זו אסורה או מותרת? ואם תאמר אסורה – בת יתרו מי התירה לך? נתעלמה ממנו הלכה

**16. הרב נבנצל שיחה לפרשת פנחס תשע"ח**

וצריך להבין: הרי משה רבינו עומד לעלות בקרוב לעולמות עליונים, יראה שם דברים הרבה יותר נשגבים, למה הוא צריך כעת לראות את הארץ, זמן קצר לפני מותו? ... הקב"ה יודע שא"י חביבה על משה רבינו. חביבות זו נובעת כמובן מהתועלת הרוחנית לקבל בארץ ישראל. לכן ה' נותן אפשרות למשה לראות את הארץ. אם לא זוכה להכנס, לפחות יראה את א"י, שזה גם כן קצת שייכות וזכיה בארץ, על ידי ראיתיה. אם יראה את הארץ, יגיע לעולמות עוד יותר נשגבים. הראיה של א"י מוסיפה.

**17. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קנח עמוד ב**

מתני'. נפל הבית עליו ועל אמו (כגון שנפל הבית על רחל אשת יעקב צאלמנותה ועל יוסף בנה מיעקב ולא היה לה עוד בן מיעקב ולא מאיש אחר שעבדו טענותיהן שוות שיוקשי האם כגון אחיה מאכזיה אומרים הן מת לאשן והיא מתה אחרונה ויורשנו כל נכסיה ויורשי הן כגון לאובן בן יעקב מלאה טוען כל הנכסים ואומר רחל מתה תחלה ויורש יוסף את כל נכסיה ואח"כ מת הוא ויורשנו כל הנכסים.) – אלו ואלו מודין שיהיו. אמר ר"ע: מודה אני בזה שהנכסים בחזקתך. ... גמ'. בחזקת מי? ר' אילא אמר: בחזקת יורשי האם; ר' זירא אמר: בחזקת יורשי הבן. כי סליק רבי זירא, קם בשיטתיה דרבי אילא, קם רבה בשיטתיה דרבי זירא. אמר רבי זירא, שמע מינה: אוירא דארץ ישראל מחכים

**18. אורות פרק ד**

אי אפשר לאדם מישראל שיהיה מסור ונאמן למחשבותיו הגיונותיו, רעיונותיו ודמיונותיו, בחוץ לארץ, כתכונת הנאמנות הזאת בארץ ישראל. הופעות הקדש, באיזו מדרגה שהן, נקיות הן בארץ ישראל לפי הערך, ובחוץ לארץ מעורבות הן בסיגים וקלפות מרובים. אמנם לפי גודל התשוקה והקשור של האדם לארץ ישראל, הרי רעיונותיו מזדככים מיסוד אוירא דארץ ישראל החופף על כל מי שמצפה לראותה. (ישעיהו סו): "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה"

**19. במדבר פרק יא, כז-כט**

(כ) וַיֵּרָן הַזֶּעֶר וַיֵּגֶד לְבוּשָׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בְּמִוֹזָה: (כז) וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִשֵּׁרֵת מִשֵּׁה מִבְּזֻרֵי וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מִשֵּׁה כְּלָאִם: (כט) וַיֹּאמֶר לוֹ מִשֵּׁה הַמִּקְנָא אֲתָה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל עַם ה' יִבְיֵאִים כִּי יִתֵּן ה' אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם: רש"י

דבר אחר תנס אל בית הכלל, לפי שהיו מתנבאים משה מת והוסע מכנים את יסרלל לארץ:

**20. ספר הכוזרי מאמר ב**

**אמר החבר:** כן הכבוד ניצוץ אור אלקי מועיל אצל עמו ובארצו. **אמר הכוזרי:** מאמרך אצל עמו כבר התבאר לי, אבל מאמרך ובארצו קשה לי לקבלו. **אמר החבר:** אל יקשה בעיניך שתתיחד ארץ בדבר מכל הארצות, ואתה רואה מקום שמצליח בו צמח מבלתי צמח, ומוצא מבלעדי מוצא, וחיה מבלעדי חיה, ומתיחדים יושביו בצורות ומדות מבלעדי זולתם במצוה המזג. והנה עפ"י המזג תהיה שלמות הנפש וחסרונה

**21. מדרש תהלים (שוחר טוב; בובר) מזמור קה**

אמר ר' יוסי בר חלפתא לר' ישמעאל בריה מבקש את לראות פני שכינה בעולם הזה, עסוק בתורה בארץ ישראל,

**22. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמה עמוד ב**

יטיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן, ויטיב רבי יוחנן וקא מנמנמ. אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אסי: – מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצויינין? (מליינין עמנן צלבוסיס נאום.) – לפי שאינן בני תורה. (כל כך, לכבדם כבני ארץ יסרלל מחמת תורתם – מכבדים אותם מחמת לבושיהן, שנראין חסובים.) ... איתער בהו רבי יוחנן, אמר להו: דרדקי! (בחורים שלא הגיעו לסנדל.) לא כך אמרתי לכם אמר לחכמה אחתי את, אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך – אומררה, ואם לאו – לא תאמררהו אמרו ליה: ולימא לן מר מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצויינין? – לפי שאינן בני מקומן. דאמרי אינשי: במתא – שמאי (בעיני איני כריך להחכבל, אלא צמתי שאני ניכר בו.), בלא מתא (במקום שאינה עירי.) – תותבאי. (כבודי תלוי בשמלתי)



2-3- בפרשתנו אנו עדים לתופעה נדירה שחוזרת על עצמה פעמיים - נתעלמה הלכה ממש רבינו. לקח זמרי את כזבי תפש בבלוריתה והביאה אצל משה ואמר: בן עמרם, זו אסורה או מותרת? ואם תאמר אסורה - בת יתרו מי התירה לך? היינו מצפים שמשה מיד ישיב תשובה אך חז"ל אומרים "נתעלמה ממנו הלכה". פנחס לוקח את המושכות לידיים ומזכיר למשה הרי למדתנו שהבועל את הנכרית קנאין פוגעים? השיב משה לפנחס "ריינא דאיגרתא איהו להוי פרוונקא" כלומר מציע ההצעה הוא יהיה המבצע וההמשך ידוע.

הפעם השניה בפרשה שנתעלמה הלכה ממש, בסיפור בנות צלפחד - "למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו. משה רבינו לא יודע מה להשיב לבנות צלפחד "ויקרב את משפטן לפני ה'". כיצד יתכן שבפרשה אחת נתעלמה הלכה ממש פעמים?

4 - מיד לאחר סיפור בנות צלפחד משה פונה אל ה' ומבקש: "פקד ה' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה". מברר רש"י, מיד לאחר ששמע משה מה' "תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר (משה): הגיע השעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. אך הקב"ה הבהיר למשה שיש לו תוכניות אחרות, לא בניו ימלאו את מקומו אלא יהושע שלא מש מתוך האהל הוא ימלא את מקומו. ראשית, האם משה רבינו דואג לבניו לג'ובים? על משה לחפש את האדם הראוי ביותר להנהיג ישראל! שנית מדוע ה' בוחר ביהושע משום שהוא לא מש מתוך האהל? לדעת הרבה תורה זה יפה מאד, אבל מנהיג לא בוחרים רק לפי הידע התורני אלא גם על פי הכישרון המנהיגותי?

### פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה

5-6 – בספר במדבר אנו נפגשים בשני מניינים, המניין הראשון בשנה השנייה לצאת בני ישראל מארץ מצרים והמניין השני לאחר המגפה טרם הכניסה לארץ. לשם מה אנו זקוקים לשני מניינים? מברר רש"י "כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסר לו במנין, עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו, מחזירים במנין". המניין השני הוא נקודת ציון לסוף הקדנציה של משה רבינו. כשאנו מתבוננים בפסוק אנו רואים דבר מעניין. הפסוק לא מתחיל מיד בציווי למנות את ישראל אלא במילים "ויהי אחרי המגפה". אומר הרב קשתיאל המגיפה מוצגת ככותרת למפקד שנערך לחלוקת הארץ לנחלות. נראה כי יש מגמה בפסוקים לחבר בין מעשה פנחס לבין המפקד. מעשה פנחס שייך כנראה לפרק חדש של ההכנות לכניסה לארץ. פנחס משתלב ברשימת ההכנות הנעשות בשערי ארץ ישראל. עלינו לברר מה המיוחד במעשה פנחס שמשייכים אותו להנהגת ארץ ישראל ולא להנהגת המדבר. לפני שנענה נלמד עוד כמה מקורות.

7-9 – כאשר הבינו העם שיהושע הולך להתמנות ולקבל את תפקיד הנהגת האומה הזקנים שבדור התקשו לעכל את הבשורה – "זקנים שבאותו דור אמרו: פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה". מסביר הנציב שהקושי נבע מכך שהחמה מחמת אורה הרב גורמת לכך שלא יראו את האור של שאר הסובבים. כשהזקנים התבשרו שיהושע מקבל את שרביט ההנהגה הם לא הבינו מדוע, שהרי ליד משה, אורו כלל לא זרח.

## ההשתוקקות לבית המקדש מעצימה את החיבור לארץ ולתורת ארץ ישראל

31. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א  
אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה

32. הרב נבנצל שיחה לפרשת פנחס תשעז  
ובאמת חיוב זה נזכר כבר בי"ג עיקרי האמונה: "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא! וכפי שדקדק הרב מבריסק זצ"ל, שבעיקר זה - בשונה משאר העיקרים - לא די בעצם האמונה, שיאמין בביאת המשיח, אלא צריך גם לרצות ולצפות שיבוא!

33. במדבר פרק כח, ב  
(ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לזבחי לאשי ריזו זיוזיו תשמרו להקריב לי במועדו:

34. בראשית פרק לו, יא  
(יא) ויקראו בו אזויו ואביו שומר את הברך: רש"י

שמר את הדבר – היה ממתין ומלפס מתי יבא

35. הרב נבנצל שם  
מה פירוש "תשמרו להקריב"? בפשטות הכונה היא שיש לשמור ולהקפיד שהתמידים יוקרבו יום יום כסדרם ... אבל לשמירה יש גם משמעות נוספת "ואביו שמר את הדבר" ... אם כך, גם "תשמרו להקריב לי במועדו" ניתן לפרש במובן של צפיה. פירושו של הפסוק יהיה א"כ כן: גם בזמן שאינכם יכולים להקריב את התמיד, כי המקדש חרב ואי אפשר להקריב קורבנות בפועל, לפחות "תשמרו להקריב לי במועדו". שתשאר לפחות השאיפה להקריב. זה, אולי, המקור בתורה לחיוב של צפית לישועה.

## סיכום

פרשת פנחס מצד אחד מהווה המשך ישיר של פרשת בלק. מעשה הקנאות של פנחס מופיע בסוף פרשת בלק והשכר על המעשה מופיע בפרשת פנחס, אך מאידך פרשת פנחס עוסקת בסוגיית ארץ ישראל, חלוקת הארץ לנחלות. בנוסף פרשת פנחס חלה בימי בין המצרים, ימים בהם אנו מתאבלים על חורבן בית ראשון וחורבן בית שני. בשיעור זה ננסה למצוא את הקשר בין מעשה פנחס לנחלת הארץ ונקשר את הדברים גם לימי בין המצרים

כהרגלנו נפתח בכמה שאלות.

1 – בקריאה פשוטה של הפסוקים בתחילת הפרשה נראה שהקב"ה משתף את משה בשכר שפנחס יקבל על מעשה הקנאות - "וידבר ה' אל משה לאמר, פנחס בן אלעזר ....". לכאורה מטרת השיתוף, כדי שמשה ילך לפנחס ויבשר לו שה' נתן לו ברית שלום ברית כהונת עולם, אך הכלי יקר מבאר שהמילה "הנני" אינה מוסבת על הקב"ה אלא על משה וכוונת הדברים שהקב"ה אמר למשה לכן אמור לכל ישראל על עצמך הנני נותן לו את בריתי שלום, כדי שלא יאמרו ישראל שאין אתה בשלום עם פנחס על שהורה הלכה בפניך. ובאמת עלינו לשאול מדוע פנחס לא נענש על שהורה הלכה בפני רבו? הרי שמואל הורה הלכה בפני רבו עלי ששחיטה כשרה בזר, ואילו חנה לא היתה מתפללת מעומק הלב שמואל בנה היה מתחייב מיתה.



לרדת אל העם, לא להשאר עוד במקום גבוה משום שכך העם לא יוכל ללמוד ממנו וליהושע לא יהיה כח לפעול על העם, "מן הצורך לירד ממדרגתו ולהשוות עצמו אל העם בדעותיהם ולדבר אל לבם במדרגתם הנמוכה שגם אם עומדים במדרגה שעומדים יוכלו לעבוד את ה'". בהמשך נראה שנתנית מקום אינה צריכה להיות לזרמים שמנותקים מתורה ומנסים להתנכר לתורה. החיבור לתורה מחייב, אך בארץ ישראל עלינו לדעת ש"השבעים פנים לתורה" מקבלים משמעות חזקה הרבה יותר וחובתנו להכיר בדבר הזה ולדעת לתת מקום. יש בכך בשורה גדולה אך גם מחויבות גדולה, כל זמן שלכוכבים אין משמעות, אי אפשר לבוא בתביעה למה לא הארת, אבל כאשר לכוכבים יש משמעות, זה מחייב כל אחד מאתנו להתאמץ שהכוכב שבו יאיר כמה שיותר.

13 – על פי הבנה זו מובן ההבדל בין תלמידי החכמים שבבבל לבין תלמידי החכמים שבארץ ישראל. בגמרא דרשו על הפסוק בזכריה "ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נעם ולאחד קראתי חובלים" – נועם – אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימים זה לזה בהלכה. חובלים – אלו תלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה. בארץ ישראל נותנים מקום אחד לשני, לא מנסים למחוק את דעתו של השני לעומת בבל, שם נלחמים אחד בשני, הנתנית מקום פחות מודגשת שם.

### מהיכן נובע השינוי

14-19 – תפילות רבות התפלל משה להכנס לארץ ישראל ולא עלה בידו, אך התפילות לא הלכו לאיבוד, משה מקבל את הזכות לראות את הארץ – "... עלה אל הר העברים וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל. וראיתה אותה ונאספת אל עמיך..." האו"ח הקדוש תמה על הכפילות, מדוע לאחר שאמר "וראה את הארץ" חזר ואמר "וראיתה" ומתרץ שאלו שתי ראיות שונות, הראייה הראשונה היא ראייה ניסית והראייה השנייה היא ראייה שתזכה אותו באור החיים. אולי אפשר לומר שכוונת האור החיים לומר שמשה לא מסתפק לראות את הארץ בראייה ניסית אלא הוא רוצה לראות את העיניים בראייה חושית וכמו שאומר רש"י על הפסוק "כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא...". שמחמת שידע ה' שהארץ כל כך חביבה על משה נתרצה לו ואמר עלה וראה ושם הכוונה לראייה חושית. מה המשמעות של ראיית הארץ בחוש? מסביר הרב נבנצל שבראיית הארץ יש קצת שייכות לארץ ועל ידי הקצת שייכת יגיע משה לעולמות יותר נשגבים. הראייה של ארץ ישראל מוסיפה.

במשנה בבבא בתרא מובא מקרה על אמא וכן של"ע נפל עליהם בית ואין ידוע מי מת ראשון האמא או הבן, הנפק"מ היא לגבי היורשים, האם יורשי האם זוכים בממון או יורשי הבן. דעת ר"ע שהממון נשאר בחזקתו ובגמרא נחלקו ר' אילא ור' זירא בכונת ר"ע, ר' אילא סובר שהממון בחזקת יורשי האם ור' זירא סובר שהממון בחזקת יורשי האב. לאחר שעלה ר' זירא לארץ ישראל שינה את דעתו והסכים עם ר' אילא ומכאן למדה הגמרא את הפתגם הידוע "אורא דארץ ישראל מחכים". יש משהו באוויר של ארץ ישראל שמיישר את המחשבה וכמו שאומר הרב זצ"ל בספר אורות "אי אפשר לאדם מישראל שיהיה מסור ונאמן למחשבותיו הגיונותיו, רעיונותיו ודמיונותיו, בחוץ לארץ, כתכונת הנאמנות הזאת בארץ ישראל. הופעות הקדש, באיזו מדרגה שהן, נקיות הן בארץ ישראל לפי הערך, ובחוץ לארץ מעורבות הן בסיגים וקליפות מרובים".

החלפת ההנהגה הצטיירה להם כנפילה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, אך הרב זצ"ל מבאר שביחס לארץ ישראל ההסתכלות הזו חיצונית – "כלל גדול הוא, שאע"פ שהעולם יורד תמיד בירידה אחר ירידה, מ"מ אין זה כי אם מצד החיצונית שלו, דהיינו שהמעשים והמידות נופלים ואינם בערך של דורות הראשונים מצד פרטיות הנשמות. אבל מצד הפנימיות, דהיינו כח-הכלל של כללות קדושת האומה כנסת ישראל, כל דור ודור מוסיף על הדורות הראשונים, מפני שהקדושה מצטרפת". נסביר את הדברים במשל כאשר יש לנו גמד וענק, כשאנו בוחנים את הענק מול הגמד, ברור שהגמד לא יהיה שווה ערך לענק, אך כשאנו נרכיב את הגמד על גבי הענק ולידם נשים עוד ענק בלי גמד, מי יהיה יותר גבוה? ברור שהענק עם הגמד. והנמשל, כשאנו בוחנים את משה מול יהושע באמת אנו אומרים "אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה", פשוט אין מקום להשוואה, אך כשאנו מבינים שההסתכלות לא צריכה להיות זה מול זה אלא זה על גבי זה, אין כאן לא בושה ולא כלימה, אלא הבנה שיש המשכיות. כשהתורה מציינת ש"יהושע נער לא ימיש מתוך האהל", היא באה לומר שיהושע האדם הכי מתאים משום שהוא ממשיך את המסורת, הוא הגמד שמטפס על הענק וממשיך את דרכו, התורה לא באה לציין את גדולתו התורנית של יהושע אלא את גדולתו המנהיגותית, הנהגתו של יהושע תהיה הכי טובה לעם ישראל משום שהוא בא על גבי הקיים. משה חפץ שבניו ימשיכו, לא משום שהוא מחפש ג'ובים, אלא משום ש"התפוח לא נופל רחוק מהעץ", יש להם את תכונת ההנהגה של משה, אך הקב"ה מבאר למשה שבארץ ישראל צריך משהו אחר. כשאנו מסתכלים בדורות קודמים אנו מוצאים ענקי עולם!! רע"א, חת"ס, נוד"ב ועוד רבים. אין לנו היום כאלה אנשים בכזה סדר גודל, אבל כן יש לנו דור שמגיע על גבי הענקים האלו "ונמצא שהקדושה של מעוט התורה ומעשים טובים של דורות האחרונים מוסיפה אור לשעבר גם כן" ואם נקשה, הרי הדור החדש יכול לקלקל, הרי הדור החדש עושה עבירות שדורות קודמים לא חשבו לעשות? אומר הרב שאין מה לדאוג משום ש"העבירה אין לה פירות ולא צירוף בסוד" יתפרדו כל פועלי און".

10-12 – מה המשמעות המעשית של הדברים? הרב קשתיאל עומד על תכונה מיוחדת של הלבנה לעומת השמש, וממנה אנו יכולים ללמוד רבות על המשמעות המעשית והכל כך מחייבת. החמה יש לה יתרון בכך שאורה גדול מאד, אך ההשלכה של יתרון זה שהיא אינה נותנת מקום לאף אחד. כאשר החמה זורחת הכוכבים אינם נראים. גדולתו של יהושע לא היתה ניכרת בשעה שהיה ליד משה. לעומת החמה, הלבנה על אף שיש לה חסרון שאורה קטן בהרבה, אך החיסרון הזה מוליד יתרון גדול – נתינת מקום לאחר – זו אופיו של יהושע, מנהיג המאפשר למיליוני כוכבים לשוט במסלולם הייחודי ולהפיץ את אורם. מתוך הבנה זו מובן ביאורו של רש"י על המילים "אלקי הרוחות", משה מבין שבארץ ישראל אולי לא יהיו אנשים בסדר גודל שלו, אבל דווקא זה יביא לכך שהרבה פרטים יתעלו ויהיו לכוכבים, משום כך משה מתפלל לה' שימנה איש על העדה "שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו". אפשר להבין שמשה מתפלל על כך שיהושע ידע להכיל את השיגעונות של כל אחד ואחד, אבל בעומק ניתן לומר שמשה מבין שבארץ ישראל המשמעות שלכל פרט ופרט יש משמעות וגוון מיוחד שהוא מביא אתו לאומה ומתוך כך הולכת וגדלה חובתו של המנהיג לסבול את העם ולתת מקום לגוונים השונים שבעם. הרב טייכטל ב'משנה שכיר' מחדד ומסביר שהדרישה מיהושע היא



שבאות מן השמים ויש הלכות שצומחות מן הארץ. הלכה שצומחת מן הארץ היא הלכה שבאה מן הרגש הבריאה של העם, האומר שחייבים לשמור על הזהות הלאומית מכל משמר. הלכה כזו מתגלה דווקא בזמן הזה. ערב הכניסה לארץ ישראל. יש כאן התעוררות מלמטה למעלה, וכך הם הדברים גם אצל בנות צלפחד חיבת הארץ היתה אצלם כל כך חזקה עד "שראתה עינין מה שלא ראתה עינו של משה". גם הלכה זו שבת יורשת בנחלה באה מתוך התעוררות מלמטה למעלה. התעוררות זו היא תורה שבע"פ, תורה שצומחת מהארץ וכמו שכותב הרב חרל"פ: "כל זמן שהיו ישראל במדבר עדיין לא באה תורה שבעל פה לידי גילוי וכל דברי התורה היו בבחינת תורה שבכתב. אמנם כשבאו לערבות מואב נתגלה להם הכח של תושב"ע במעשה פנחס היה גילוי הראשון של כוחה של תושב"ע". זו הסיבה שבפרשתנו נתעלמה ממש הלכה פעמים, משום שטרם הכניסה לארץ מתחילה לצמוח לה תורה שבעל פה, תורה שעד הכניסה לארץ לא הכרנו, תורה שצומחת מהכוכבים שמתחילים להאיר דווקא עם הסתלקותו של משה. משום כך גם היתה דרישה ממש להראות לכל העם שבינו לבין פנחס יש שלום, כדי שלא יקומו אנשים מתוך העם ויתחילו לומר "חדש אסור מן התורה". משה בהראותו את השלום עם פנחס כביכול נותן אישור להתפתחות התורנית שהולכת וצומחת מן הארץ.

### יש מציאות שהארץ מקיאה אותנו

28-30 – אחר כל זאת עלינו לדעת שכדי לגדול בצורה טובה וישרה לא מספיק להיות בארץ ישראל. הארץ הזו קדושה ואסור לנו לטמא אותה! ואם ח"ו אנו מטמאים אותה הארץ מקיאה אותנו "ותטמא הארץ... ותקיא הארץ את ישיבה" ומבאר הרמב"ן שאת הארץ הזו מקדשים בקדושת העריות ובשמירת המצוות וכשאנו פוגמים בשני יסודות אלו אנו מטמאים את הארץ והארץ מקיאה את יושביה. כאשר זמרי בא עם כזבי למשה ושאל "זו אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך" משה לא השיב לו, נתעלמה הלכה ממש, היה כאן דיון הלכתי, אך בשונה מבנות צלפחד שגם שם נתעלמה הלכה ומשה הודה לבנות צלפחד כאן היה ברור שהסיפור יגמר אחרת מדוע? משום שזמרי בא ממקום טמא ממקום שהארץ לא מוכנה לקבל. לא כל השקפה ולא כל מחשבה אנחנו מקבלים בארץ ישראל!! רק מחשבות שיונקות מתוך הקודש, יש הרבה זרמים וכל זרם הוא כוכב וצריך לתת לו מקום, אבל כשיש זרמים שלא יונקים מתורה זה כבר סיפור אחר.

### ההשתוקקות לבית המקדש מעצימה את החיבור לארץ ולתורת ארץ ישראל

31-35 – לפני שאנו מסיימים נשאר לנו לחבר את הדברים לימי בין המצרים. בגמרא שבת מובא שבשעה שמכניסים אדם לדין שואלים אותו אם הוא ציפה לישועה. הרב מבריסק ביאר שציפייה לישועה אינה אמונה, לא מספיק להאמין בביאת המשיח אלא צריך לרצות את המשיח. ביאת משיח זו מציאות שיש בה תביעה רוחנית גדולה מאד, דיני טומאה וטהרה וכו'. אנחנו צריכים לרצות להיות במדרגה הרוחנית הזו. בימים אלו לא מספיק להאמין שבית המקדש יכול להבנות אלא צריך לרצות את בית המקדש. בפרשתנו נאמר: צו את בני ישראל ואמרת אלהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי **תשמרו** להקריב לי במועדו".

הרב מוסיף וכותב שגם אם אדם נמצא בחו"ל אבל יש לו השתוקקות עצומה לארץ ישראל, ההשתוקקות הזו מביאה לזכות במחשבה, משהו מתיישר במחשבה שלו. דוגמא לכך ניתן לראות משני נביאים שהיו בדור המדבר 'אלדד ומידד'. זוג האנשים האלה מתנבא בתוך המחנה על שמשה מת ויהושע מכניס את העם לארץ ישראל. הנבואה הזו לא הגיעה סתם דווקא לשני האנשים האלו, אנשים שזוכים לנבואה על הארץ, זוכים לכך משום שהם משתוקקים לארץ, גם אם הם אינם נמצאים בארץ, עצם ההשתוקקות לארץ מזככת להם את המחשבה והם זוכים לקבלת פני שכינה אפילו כשהם בתוך המחנה. יהושע נלחץ ואומר למשה "כלאם" אך משה מגיב: "מי יתן כל עם ה' נביאים". יש כאן בשורה גדולה!!!

20-23 – בספר הכוזרי תמה הכוזרי מה הרעש הגדול על ארץ ישראל, למה עם ישראל כל כך לחוץ על החבל ארץ הזה. החבר השיב שכמו שפרח צריך את המקום הטבעי שלו כדי לגדול כמו שצריך כך מקומם הטבעי של עם ישראל הוא בארץ ישראל, בארץ ישראל גדלים בצורה ישרה. משום כך האוויר של ארץ ישראל מחכים. אין כאן משהו סגולי אלא משהו מוחשי. לכל פרי יש את המקום הטבעי שלו, אבוקדו גדל בשפלה, ענבים גדלים בשומרון ובננות גדלים בצפון, כשפרי גדל במקום הטבעי שלו הוא יוצא בשלמות, כך ממש הם הדברים ביחס שבין עם ישראל לארץ ישראל. בגמרא שבת מסופר על ר' חייא בר אבא ור' אסי שישבו לפני ר' יוחנן, ר' יוחנן נמנם והם דיברו ביניהם. ר' חייא שאל את רבי אסי: "מפני מה תלמידי חכמים שבבל מתלבשים בלבושים נאים? השיב לו ר' אסי: מפני שאינם בני תורה ומבאר רש"י שתלמידי חכמים של ארץ ישראל כיוון שיש בהם הרבה תורה הם אינם זקוקים לכל מיני מלבושים כדי שיכבדו אותם, אבל תלמידי החכמים שבבל כיון שאינם בני תורה כחכמים של ארץ ישראל, משום כך צריכים מלבושים נאים שלפחות יכבדו אותם מחמת המלבושים. ר' יוחנן שמע את הדיון בחצי אוזן ומאד לא אהב את התשובה של רבי אסי, לאחר נזיפה השיב שהסיבה לכך מפני שתלמידי חכמים שבבל אינם בני מקומם. הרב צבי יהודה ביאר את כוונת רבי יוחנן: "בחו"ל השכינה בגלות. הלמדנות אינה במקומה האמיתי. אין כאן פגיעה בחכמים אלא טבע ומציאות, של האדמה הטמאה. עתה שחוזרים תלמידי חכמים לארץ ישראל, יחד עם כל כלל ישראל, חוזרת התורה, ומתוך שחוזרים, יש יותר הכנה לסייעתא דשמיא, לתחיה רוחנית של האומה, והקרנתה לחוץ לארץ. לימוד תורה בארץ ישראל הוא טבעי יותר, כשיש חיבור טבעי לא צריך מלבושים חיצוניים, כשרוצים לגדל צמח לא במקומו הטבעי עושים חממה, בעזרת החממה אנו מנסים ליצור מציאות שתהיה כמה שיותר קרובה למציאות הטבעית. המלבושים הם החממה של חכמי חו"ל משום שהם אינם במקומם הטבעי. יש קהילות שעושים עניין מכל פיפס, דיוני דיונים באיזה צד צריך להיות הפפיון שבכובע ובאיזה גובה יהיה השטריימל, מקורם של הדיונים האלו אינם בארץ ישראל, אלו ספיחים מהגלות. איני אומר שצריך ללכת זרוק ולא מכובד, יש ערך רב למלבושים נאים, אבל יש פער גדול בין לבוש נאה לבין לעשות עניין מכל שיערה שיוצאת מהשטריימל. לחזו"א היה אותו כובע חמישים שנה, הוא הלך מסודר אבל לא עשה עניין....

24-27 – נחזור למעשה פנחס. הרמב"ם פוסק שמעשה קנאות זו הלכה ואין מורין כן. – "ואם בא הקנאי ליטול רשות מב"ד להרגו אין מורין לו ואף על פי שהוא בשעת מעשה". שואל הרב קשתיאל אם זו הלכה מדוע אין מורין כן? אלא שיש הלכות



בפשטות הציווי "תשמרו" בא להורות לנו שיש לשמור ולהקפיד שהתמידים יוקרבו יום יום כסדרם. אך הרב נבנצל אומר שניתן להסביר את המילה "תשמרו" באופן אחר. לאחר שיוסף מספר את החלומות לאחיו, האחים משתפים את יעקב בחלומות ויעקב נוזף ביוסף. התורה מתארת את התחושה אצל האחים ואת התחושה אצל יעקב - "ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר". את המילה "שמר" מפרש רשי - "היה ממתין ומצפה מתי יבוא". אומר הרב נבנצל גם בפסוק בפשרתנו ניתן לפרש ש"תשמרו להקריב" הכוונה תצפו להקריב, תרצו להקריב, תשתוקקו להקריב. לא מספיק להכנס לימים האלו מתוך תחושה שבעוד שלושה שבועות נחזור להתנהל רגיל, הימים האלו הם ימים של ציפייה ועם הציפייה הזו אנו צריכים להמשיך עד ביאת גואל צדק!! כפי שאמרנו ארץ ישראל זה המקום הטבעי שלנו, התורה שצומחת כאן היא תורה טבעית, ככל שהאדם ירצה יותר את המציאות של בית המקדש מחשבותיו ורעיונותיו יזדככו והגדילה שלו תהיה זכה יותר, ישרה יותר וטהורה יותר!!

### חברים יקרים!!

אחד ההבדלים המשמעותיים בין הנהגת משה להנהגת יהושע, שבהנהגת משה ריבוי האור של משה גרם לכך שאורם של הפרטים לא יהיה ניכר, הלבנה, דווקא מתוך מיעוט האור שלה מאפשרת גם לכוכבים להאיר. בארץ ישראל אולי אין גדולים כמו משה אבל כל אחד יכול להיות כוכב. זו גם זכות וגם חובה!! ארץ ישראל היא המקום הטבעי של עם ישראל, וכל התחדשות תורה שבעל פה מתגלה טרם הכניסה לארץ במעשה פנחס ובבקשת בנות צלפחד. בעוד שבמדבר למשה היתה בלעדיות על מסירת התורה שבכתב, בארץ ישראל צומחת תורה שבעל פה מלמטה למעלה, מתוך התעוררות חזקה שמקורה בתשוקה לארץ הקדושה. כדי להאיר ככוכבים עלינו לינוק רק מהתורה, חיבור לארץ ללא תורה יביא אותנו למצב של "ותקיא הארץ אתכם". המציאות השלמה בארץ ישראל היא מציאות שבית המקדש עומד והעבודה בבית מתחדשת, גם בימים אלו על אף שעוד לא זכינו לבניין הבית חובתנו לצפות ולרצות את המציאות הזו, הציפייה החזקה מטהרת את המחשבות וכך הגדילה תהיה ישרה יותר וטהורה יותר.

שבת שלום ושנזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן!!!

